

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۲۱/۰۲/۰۲

انجنیر عبدالصبور ساپی

طالبانو ته د ډاکتر اشرف غنی کټک

دپلوماتیک گذار

د دوحې هوکړه چې د امریکا او طالبانو ترمنځ د تېرمیلادي کال به فیروزي کې لاسلیک شوه دسترو سیاسي او حقوقی خلاقو ډک یوه هوکړه ده، دې تړون نه یواځې افغانستان ته تاوان ورساوه بلکې امریکې ئې هم زیانمنه کړه ځکه چې د دې تړون سره د امریکا اقتدار او موقف په جهان کې صدمه ولیده، دا چې نن په امریکا کې یو نوی منتخب ولسمشر او نوی حزب یعنی د دموکراتانو گوند چارې په لاس کې اخیستي دي نو مشرتابه د دې تړون د ارزونې هوډ لري چې ډېر ژر به پیل شي، دا کار به د داوړو هېوادو گټه خوندي کړي، دا صحیح خبر ده چې دا تړون د امریکې او طالب ترمنځ لاسلیک شوڅو دې هوکړې هغه وخت درست مفهوم درلودلی شو چې د افغانستان د برخه لیک په هکله پکې څه نه وای، کله چې د افغانستان د گټو خبر منځته راځي نو د افغانستان د منتخب دولت د حضور مسئله هم پدې خبرو کې مطرح کېږي، نو دا تړون د سترو خلاقو او تېروتنو ډک تړون بللی شو ځکه:

- ۱- یوه ستره تېروتنه دا ده چې د افغانستان دولت ته ئې د اصلي فریق په حیث په دغو خبرو کې ځای ورنه کړل شو، حتی تراوسه افغان دولت د دغه تړون بشپړو پرېکړو نه خبر ندی.
- ۲- بله تېروتنه او ستره سیاسي خلا په دې تړون کې دا ده چې د جنګ اړخونه یا خواوې پکې تعریف شوي نه دي، لازمه دا وه چې باید افغان دولت د جگړې د اصلي فریق په حیثیت پدې تړون کې تعریف او شامل شوی وای چې ونشو، نوځکه دې خلا دا زمینه برابره کړه چې طالب د جنګ د بل فریق په حیث افغان دولت په رسمیت ونېږني او ورته اهمیت ورنکړي، چې دا کار د جنګ د نه ختمېدو او د نن ورځې د ناوړین ستر عامل وگرځېد.
- ۳- د تړون بله تېروتنه دا وه چې امریکه یوې ترهګرې ډلې ته ئې سیاسي هویت او نړیوال مشروعیت ورکړ، نو ځکه طالب کاذب غرور تر لاسه کړ تر هغه چې د طالب ډلې مرستیال مشر ملا دادالله تېر دسمبر په کراچي کې خپلو ملګرو او زخمیانو ته وویل چې « ما دترامپ سره نیم ساعت تېلفوني خبرې وکړې او ما تېلفون پرې کټ کړ هغه نده کټ کړی» یعنی ملا دادالله د ترامپ له خبرو په غوسه شوی او تېلفون ئې قطع کړی ده او داسې نورې خبرې، دا خبر د طالب دهغه کاذب غرور بنکارندويي کوي چې منشه ئې همدا د دوحې تړون ده.
- ۴- دا تړون سبب شو چې د طالبانو جګړه خپله بڼه بدله کړي او خپل ځای ورکړي هدفې وژنو د عام المنفعه بنځتونو نړول مقتاطیسي ماینو اېښودل، په ښارونو کې بې نظمي د حکومت د بدنامولو لپاره رامنځته کول، د افغانستان د خلکو هیلې، یوې دایمي سولته په پام کې نه نیول، د بنځوله حقوقو سترګې پټول برعکس د پاکستان موقعیت د دوحې خبرواتورو کې تقویه کول، او طالب باندې د گذارونو لړۍ کمېدلو باعث وگرځېد.
- ۵- دا چې امریکا یوې شورشي ډلې سره معامله وکړه امریکا پورې مربوط ده او امریکایان باید پرې بڼه پوه شي.

اوس د ښاغلي جوبایدن ادارې دا هوډ کړی چې دا تړون به د سره ارزوي په دې هکله «جان کړي» د پنتاګون ویاند د تېرې پنجشنبې په ورځ وویل « مونږ اوس هم کوښښ کوو چې د خبرواترو په بنځت طالبانوسره یوې د حل لارې ته ورسېږو که څه هم طالبانو په خپل تعهداتو عمل ندی کړی»
ښاغلی «کړي» وویل چې د امریکا جمهوررئیس ښاغلی بایدن د ۲۰۲۰م کال د امریکا او شورشي ډلې (طالبان) ترمنځ لاس لیک شو متعهد ده، د دغه تړون په اساس طالبان باید په امریکایانو حملې بندې کړي، تاوتریخوالی ډېر کم کړي او دولت سره دسولې خبرې اترې مخته وېسي، امریکا بلمقابل به د ۲۰۲۱م میلادي کال د مې ترمياشتي

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۴

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې دلیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خبر و لولئ

خپل ټول ځواکونه له افغانستانه وباسي، ښاغلي «جان کربي» د فرانسې خبري آژانس ته وېل «طالبانود تاو تريخوالي د کمولو او د القاعدې سره د اړیکو دمنځه وړلو باندې عمل ندی کړی»، ښاغلي کربي زیاته کړه ترڅو شرایط داسې وي «کاربه د خبرو پرمېز سخته وي» که څه هم هغه ونوېل چې تر(مي) میاشتي پنتاگون خپل سر تېرو کچه صفرته رسوي او که نه.

د طالبانو وارخطاني له څه ده؟

په دوحه کې د طالبانو مرکچي پلوی د مره کې له میزه وتلی او په بهرني سفروني لاس پوري کړی ده، طالبان چې د ښاغلي جويابدين د راتلونو ورسته سخت ناهيلي شوي دي نو ځکه ئې بهرني سفرونو پيل کړل ترڅو امريکي ته په غير مستقيم ډول گواښ وکړي چې دوی متحدین لري او کولای شي بيا جگړه د امريکا پر ضد گرمه کړي د طالبانو درې پلاوي ايران، روسيه او ترکيې ته په سفر تللي.

ښاغلي شېر محمد عباس ستانکزي په مسکو کې دا اعلان وکړ:

«که ډاکتر اشرف غني استعفاء ورکړي نو دوی به اور بند وکړي او نوي حکومت سره به خبرې پيل کړي». په افغانستان کې مشروع او منتخب دولت او حکومت موجود ده نو حکومت چې طالباني غواړي هغه خپل مشروعيت له چانه اخلي دا د اساسی قانون خلاف، غير عملي اود پاکستان دGHQ او ISI خبرده! ښاغلی ستانکزي دا خبرې په داسې حال کې مطرح کوي چې ځوانی مخکې ذبيح الله مجاهد د تکړه ژورنالست ميرويس ستانکزی سره په يوې مرکه کې چې له شمشاد تلویزيون په ژوندی بڼه خپرېده د هر ډول موقت حکومت دمنځته راتلو خبر په قاطعيت سره رد کړه، اوس خبر دا ده چې څه سبب شول چې ستانکزی دا خبرې په مسکو کې په بېرني توگه اعلان کړي کولی شول چې په دوحه کې د خبرو پرمېزني مطرح کړي وای، داسې گونگوسې هم شته چې حامد کرزي او اسماعيل خان له عباس ستانکزی سره ليدلي او د موقت حکومت په هکله ئې خبر کړي دي، که څه هم عباس ستانکزي لا دمخه د افغانستان د اردو د انحلال خبره هم کړې وه، يوه خبر جوته ده چې د آی اس آی جهنمي سازمان د خپلو امکاناتو او ذرايعو په مټ پدی پوه شوی چې دطالب او امريکا د دوحی هوکړه په اوسني خط او خال سره نور دمنلو وړنده او له همدی کبله یې په بيړنی توگه د حامد کرزی او طالب لوري پټه ناسته رامینځته کړه، چې اصلی پيغام یې د ماسکو نه د ملا شيرمحمد عباس ستانکزی په څرگندونو کې بر بند شو.

دلته لازمه ده چې يوڅه د موقتي حکومتونو په هکله رڼا واچوم، تراوسه جهان ۵۸ موقت او انتقالي حکومتونه تجربه کړي چې مطلق اکثريت ئې ناکام حکومتونه ول افغانستان هم داسې موقت حکومتونه تجربه کړي چې ناکام ول:

افغانستان کې موقت حکومتونه:

● ۱- دمجاهدينو موقت حکومت د جلا وطن په نوم ۱۳۶۸ کال، کله چې شورويان له افغانستانه وتل د صيغت الله مجددي په مشرۍ جوړ شو چې د گلبدین حکمتيار او يو شمېر نور مجاهدينو د اختلافاتو ښکار او له منځه ولاړ.

● ۲- کله چې د جلال آباد دنيولو پلان د آی اس آی او نورو خارجيانو له خوا پاکستان کې جوړ شو، آی اس آی پرېکړه وکړه چې د جلال آباد د سقوط ورسته به د گلبدین حکمتيار په مشرۍ يو موقت حکومت جوړېږي او هغه به جلال آباد او کابل ته انتقالېږي چې دا پرېکړه د مجددي او يو شمېر نورو له خوا ترنيوکو لاندې راغله له بلې خوا مجاهدينو په جلال آباد کې د ډاکترنجيب الله د قواو لخوا ماته وخوړه نو دا پرېکړه نتيجه ته ونرسېده.

● ۳- کله چې د خدای بخلي ډاکترنجيب الله حکومت سقوط وکړ بيا د صيغت الله مجددي په مشرۍ موقته اداره ۱۳۷۱ ال کال د دو میاشتنو لپاره رامنځته شوه گلبدین حکمتيار حتی د همدې دو میاشتنې حکومت سره هم جوړ رانغی او د صيغت الله مجددي طياره ئې کابلته د راتلو په وخت کې وويشته چې د نيکه مرغه طياري سقوط ونکړ او روغه د کابل هوايي ډکړکې خکته شوه د صيغت الله مجددي دو میاشتنې حکومت هم د سختو ننگونو جگړو او ستونزو سره مخ وه خلکو امن او امان ندرلوده، که څه هم صيغت الله مجددي نه غوښتل چې له قدرته لاس واخلي خو د احمدشاه مسعود لخوا چې هغه وخت د دفاع وزير وه مجبور شو چې قدرت پرېږدي.

● ۴- د ښاغلي برهان الدين رباني په مشرۍ موقت حکومت چې د څلورو میاشتو لپاره د ۱۳۷۱ ال کال کې روسته له مجددي منځته راغی، برهان الدين رباني د حل و عقد شورا په رابللو ځان ئې د افغانستان ولسمشر اعلان کړ که څه هم گلبدین حکمتيار دې حکومت صدراعظم وټکال شو خو مخالفت پای ته ونرسېد صدراعظم په چار آسیاب کې د دولت سره به جنګ اخته شول او يو بل ئې په توپو او راکټو ويشتل، چې دا جگړه د کابل دجنگونو وړانيو او جناياتو ستر عامل وگرځېد کابل وړان او ۵۰۰ زره کابليان مړه زخمي او بی کوره شول بالاخره د ښاغلي رباني ادارې له طالبانو ماته وخوړه او له خپلې ځوکې سره بدخشان او تخارته وتښتېد.

● ۵-د طالبانو موقته اداره ۱۳۷۷ل کال کې د ملاربانې په مشرۍ کابلته راغله په داسې حال کې چې د افغانستان رسمي دولت د برهان الدين رباني په مشرۍ په تخارکې شتون درلوده او جهان د برهان الدين رباني حکومت په رسمیت پېژنده، ملامحمد عمر اخند په قندهارکې پاتې شو او هلته ئې د علماو شورا دعوت او خان ئې اميرالمونين اعلان کړ خو جگړو همغه سي داوم درلوده، د طالبانو اداره ترپايه درې ملکو پاکستان، عربستان سعودی او امارتوپه رسمیت پېژانده.

● ۶-د بناغلي حامدکرزي په مشرۍ موقت حکومت ۱۳۸۱ل کال يا ۲۰۰۱ ميلادی کال کې د بي ۵۲ الوتکوپه مرسته د بن کنفرانس دپربکړې په اساس رامنځته شوه طالبان له منځه ولاړل، دغه اداره چې د ډالرو نو او نړۍ والوبې سارو مرستوسره واک ته ورسېده ترټولو ناکامه مفسده بي مسئولته اداره وه دغه ادارې نه يواځې دا چې هېڅ بنيادي ټولنيځ، سياسي او اقتصادي کار ترسره نکړ حتی يوه کارا او مُدرنه اداري بڅڅت ئې هم کېښوده، په دغه دوره کې نړيوالې مرستي ټولې غارت شوي د بنيادی رغونو په نوم پيسې شخصي جيبوته واچلول شوي مذهبي، ژبني، او قومي اختلافات خپل اوج ته ورسېدل جنگسالاري تقويه، رشوت آزاد اعلان شو د ځمکو غصب چور او تالان، بي عدالتی، خود سري، لنډغري خپل اوج ته ورسېده چې ترننه ملت ترې رنځ وري .

تر هغه ځايه چې گورو موقت حکومتونه کومه مثبتې پايله نه درلوده او وينې بهېدنې زياتې شوي فقر او فلاکت خپل اوج ته ورسېده خلک بېکوره او بي پته شول، د ډاکتر اشرف غني په راتگ اوس يوڅه ناڅه ويلي شوچې په افغانستان کې له ټولو نڅوالو او فساد سره بياهم يوبنه دولت لروچې ډېر تلاش او کوشش کوي ترڅومثبت کارونه ترسره کړي او ډېر ئې هم ترسره کړي دي اونسبي ښه اداره ئې رامنځته کړي ده که جنگ جگړې نوای نو ښي او ستري لاسته راوړني به مودرلودلی.

اوس بيا حامدکرزي، اسماعيل خان، عطامحمدنور، ميررحمان رحمانی او يوشمېرنور ټوپکمارو، مفسدو او مافيايي کړۍ يوکوشنونه شروع کړي ترڅو موقته اداره را منځته کړي نن يکشنبه د جنوري ۳۱ مه ميررحمان رحمانی هم په ډاگه کړه چې د موقت حکومت طرحه ئې ترلاسه کړې اودی ئې هم ملاتړ کوي مقصد د موقتي ادارې نه د هغه مفسدو اومافيايي کړيو بيا قدرت ته رسېدل دي چې د ډاکتر غني له خوا له قدرته گوښه شوي دي، نن د ډاکتر اشرف غني سره مخالفت او په هغه نيوکې په يو مُود بدله شوي او د پاکستان، طالبان او ايران نه د امتياز اخیستو له عمله کېږي نه د وطنپالنې او ملي گټوپه خاطر.

د ډاکتر غني دپلوماتيک تلاشونه!

ولسمشر ډاکتر محمد اشرف غني د امريکا د بهرنیو چارو وزير بناغلي انتوني بلينکن سره د تېرې پنجشنبې په ورځ له غرمې روسته تېلېفوني خبرې ترسره کړي، په هغه بيانیه چې د امريکې بهرنیو چارو وزارت خپره کړې ده راغلي چې بناغلي بلينکن د ډاکتر غني سره په تېلفون کې « د سولې نه د امريکا دپلوماتيک قاطع ملاتړ او سياسي حل لاری تداوم د يوې تل پاتې او عادلانه سولې او دائمي اوربند چې د افغانستان د ټولو خلکو په گټه وي تاکيدکړی ده» بناغلي بلينکن زياته کړه چې د امريکا او طالبانو ترمنځ تړون به له سره څېړي او هيله ئې وښودله چې د افغانستان ټول رهبران بايد له دې تاريخي فرصته گټه پورته کړي .

د بلې خوا ډاکتر اشرف غني د دوستو هيوادو لکه کاناډا، ناروي، سوېډن، استراليا، جرمني ، چک او ترکيه له ولسمشرانو د امريکې دسنا رئيسې نانسي پلوسي او نورو يوشمېر سناتورانو سره تېلفوني خبرې کړي او کابل کې له يوشمېر سفيرانوسره ليدلي دي او دافغانستان د سولې، اوربند، د قدرت د مشروع انتقال په هکله ئې معلومات او مشورې ترسره کړي، همدا شان بناغلي حمدالله محب د امريکا د ملي امنيت مشاور سره تېلفوني خبرې کړي بناغلي امرالله صالح سخت امنيتی تدابير او د ترهگرو اړيکې له بهر سره د يو ثبوت په حيث ترلاس لاندې نيولي او له يوشمېر سفيرانوسره پدې هکله ليده کاته کړي دي، د ډاکتر غني دا ټول دپلوماتيک کوشنونه باعث شول چې د امريکا او اروپا په ليدلورو کې بدلون را منځ ته شي په هغه اعلاميه کې چې اروپايي ټولني ناتو او امريکا خپره کړې راغلي:

«کابل کې د امريکا سفارت، د اروپايي ټولني پلاوی، د استراليا، کاناډا، چک جمهوريت، ډنمارک، فنلنډ، فرانسې، جرمني او ايټاليا دپلوماتيک ماموريتونه په افغانستان کې د هالنډ، اسپانيا، سوېډن، بریتانيا امريکا دپلوماتيک بنسټونه په افغانستان کې وژني، سري تښتوني او د حياتي زېربناوو ويجاړول، چې زيان يې نېغ په نېغه ولسي وگړو ته رسېږي، غندي.

په کابل کې د امریکا سفارت په یوه تویټ کې ویلي "له خپلو متحدینو او ملگرو سره یوځای مور وژني، ټینټوني او د مهمو زیربناوو ویجاړول غندو، طالبان باید پر دې پوه شي چې د هغوی ویجاړوونکي او له تاوتریخوالي ډک اعمال نړۍ په غوسه کوي او باید په افغانستان کې د سولې په خاطر ترې لاس واخلي".

د اروپایي ټولني په یوه خبرپاڼه کې بیا ویل شوي چې "طالبان د دا ډول هدفې تاوتریخوالو د ډېری پېښو مسؤلیت لري او د دوی بریدونه دولتي ادارې کمزوری کوي او د یوه نامنه چاپېریال له رامنځ ته کېدو سره مرسته کوي".

بی بی سی پښتو

اوس خبرېدې ده چې بیا کتنه په تړون کې به څه وي، که چېرې امریکا لاقبل په تل پاتې اوربند او د خبرواترو په دوام ټینګ پاتې شي دا کار به د دې سبب شي چې پاکستان خپلو تاکتیکونو کې د طالبانو د مطرح کولو په هکله بدلون رامنځته کړي، د پاکستان د بهرنیو چارو وزیر شاه محمود قریشي لا د مخه له امریکا غوښتي چې تړون ته ژمن پاتې شي، که څه هم امریکا هیواد به کومې ګټې چې دلته په سیمه کې لري په ګلي صورت سره به د طالبانو نه لاس په سر نشي او دوی سره به خپلې اړیکې وساتي.

طالبان د اسلامي نظام غوښتونکي دي مګر هیڅوک ترې دا نه پښتي چې هغه اسلامي نظام چې طالب ئې غواړه باید خلکو ته ئې تعریف وړاندې کړي چې دا څه رنگ نظام ده چې په دا ۵۷ اسلامي ملکوکې ئې نظیر نشته ده، ولی طالب د خپل نظام له تعریفه ډارلري؟!

طالب وائي چه اويا سلنه خاورئې په لاس کې ده مګر خپله په قطر کې دفتر لري او کډې ئې په پېښاور، کراچي او کوېټه کې ژوند کوي.

طالب وائي چې اويا سلنه خاورئې لاس کې ده مګر له چاوندنو او د نور ډلو له شتون نه منکر ده خیر دا نور ترهګر چېرته ژوند کوي په دولتي سیمو کې خو څوورځي ښائي ژوند کولي ونشي یا به نیول کېږي یا به وژل کېږي.

طالب بي له جنگ او قدرت ته درسيډوبل هېڅ کړندلاره د وطن د اولاد او راتلونکي لپاره نه لري او پدې هکله خبرې نوکوي معلومه ده چې طالب همغه تېرطالب ده چې لا تراوسه د جهان، علم، او تمدن سره کومه لېوالتیا او اشنائي نلري دا عصر و زمان د علم و تکنالوژي ده او جهان سره باید همگام اوسو چې دا هیله د امارت په وجود کې تحقق نه مومي انسانان خدا پاک د ژوند لپاره پیداکړي او دا دنيائي دنعمتوسره ورته تحفه ورکړي ترڅوئې د خپل عقل او فکر چې خداج ورته ورکړی خائنه جنت جوړکي او ترې خوند واخلي او د خدای شکرپرځایکړي.

د امنیتي کارپوهانو په آند که سم تدابیر ونیول شي د ملا دادالله له خبرو تېردسمبر په کراچي کې او حالاتو داسي معلومېږي چې طالبان به ډېر ژر یا ختمېږي او یا دولت سره جوړ راځي، جمهوریت ډېر ټینګ او د نړۍ والي ټولني کلک ملاتړ له ځانه سره لري نو د دې لپاره د موقتي ادارې خیال بافانو ته صبري جمیل د الله له درباره غواړم، اوس نو د یوې پایدارې او واقعي سولې رسېدو ته باید زغم او حوصله مندي ولرو چې دا ټول د داسي یو نظام ترسپوري لاندې تر لاسه شي چې په هغه کې انساني حقوقو ته درناوی، دموکراسی، ټولنیځ عدالت، قانون علم و تکنالوژي شتون ولري او د ولس زعامت د ولس په خوښه او مستقیم ګډون د دموکراتیکو ټولټاکنو په مټ تر لاسه شي، نظام او جمهوریت ساتل د هر با درکه وطنپال او په ترقي مټین افغان ایماني او انساني دنده جوړېږي.

د تل پاتې سولې او جمهوریت دبریا په هیله